

Tisková zpráva

Reakce na záměr Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky zrušit povinný další cizí jazyk v základním vzdělávání v rámci Velké revize Rámcových vzdělávacích plánů pro základní vzdělávání (RVP ZV)

Dne 30.3.2022 odeslali zástupci sdružení učitelů jazyků (angličtiny, francouzštiny, němčiny, ruštiny a španělštiny) na základních, středních i vysokých školách dopis panu premiérovi Petru Fialovi, v kopii s panem ministrem školství Petrem Gazdíkem, ve kterém znovu vyslovili jednoznačný nesouhlas s plánovaným zrušením povinného dalšího cizího jazyka v základním vzdělávání, tj. na základních školách a nižších stupních víceletých gymnázií, a požádali o schůzku, aby mohli podrobněji vysvětlit své stanovisko. V posledních měsících totiž **učitelé cizích jazyků i odborníci na jazykovou výuku** během mnoha setkání se zástupci MŠMT, pověřenými prací na Revizích, opakovaně předkládali argumenty proti této reformě, ale ze zveřejněného dokumentu vyplývá, že je ministerstvo ignorovalo. Níže proto citujeme podstatné body z těchto diskusí a vysvětlujeme hlavní negativní důsledky, které by tato změna pro žáky škol a českou společnost měla.

Připomínáme, že plánovaná reforma předpokládá – kromě dalších zásadních změn – převedení druhého („dalšího“) cizího jazyka v základním vzdělávání mezi tzv. povinně volitelné předměty. Školy by měly povinnost další cizí jazyk žákům nabídnout, ale pokud by se nepřihlásil dostatečný počet zájemců, předmět by se nevyučoval. Tato změna je součástí rozsáhlé celkové revize Rámcových vzdělávacích plánů, které určují podobu vzdělávání, a tím i podobu naší společnosti, na mnoho let dopředu (<https://velke-revize-zv.rvp.cz/>). **Demokraticky zvolená vláda má plné právo provést reformu těchto dokumentů, je ale potřeba, aby tak učinila při vědomí všech důsledků, které takové změny budou pro budoucnost naší země mít, tak aby za ně mohla převzít plnou politickou zodpovědnost.**

Protest proti zrušení povinného dalšího cizího jazyka v základním vzdělávání je možné podpořit v **petici**: <https://e-petice.cz/petitions/petice-pro-zachovani-dalsiho-ciziho-jazyka-v-zakladnim-skolstvi-jako-povinneho-predmetu.html>, a to **do 20.4.2022** (21.4.2022 MŠMT uzavře možnost připomínkovat Revize).

Petici i tuto tiskovou zprávu iniciovali a vytvořili **zástupci sdružení učitelů cizích jazyků** (včetně angličtiny, která není reformou přímo dotčena) a **odborníci na výuku jazyků**; podporu vyjádřili také **ředitelé obchodních komor** (Česko-německá obchodní a průmyslová komora a Francouzsko-česká obchodní komora). Viz kontakty v závěru dokumentu.

NĚKTERÉ ARGUMENTY PŘEDKLÁDANÉ ZÁSTUPCI MŠMT

A REAKCE UČITELŮ JAZYKŮ A ODBORNÍKŮ NA JAZYKOVOU VÝUKU:

- 1. MŠMT: „Výuka dalšího cizího jazyka (němčiny, francouzštiny, španělštiny, ruštiny nebo italštiny) žáky přetěžuje, je pro ně příliš náročná, a stejně se nic nenaučí“**

Učitelé a odborníci na jazykovou výuku: Cílem výuky dalšího cizího jazyka je dosažení úrovně A1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SERRJ), **tj. základní kompetence a seznámení se zvukovou stavbou daného jazyka**; taková úroveň žáky nepřetěžuje. Je třeba rovněž připomenout, že v **mladším věku si žáci cizí jazyk osvojují snadněji, než když se mu začnou věnovat až na střední škole**. I základní úroveň A1, kterou

si odnesou ze ZŠ, jim následně umožňuje dosáhnout během studia **na střední škole vyšší finální jazykové úrovně**, a díky tomu případně konat maturitu a využít cizí jazyk na vysoké škole (Erasmus, dvojí diplomy atd.).

Ale i v případě, že žák na střední škole v jazyce nepokračuje, zvyšuje i třeba jen základní znalost dalšího cizího jazyka nejen jeho sebevědomí, ale také **ochotu k celoživotnímu vzdělávání** a jeho uplatnitelnost na trhu práce (zaměstnavatel ochotněji investuje do dalšího vzdělávání uchazeče, který již má s požadovaným jazykem nějakou zkušenost, a základy cizího jazyka využijí „bílé“ i „modré“ límečky, viz Tomáš Prouza, Hospodářská komora ČR - <https://tn.nova.cz/video/4894-televizni-noviny/219683-televizni-noviny-pondeli-28-brezna>, čas 0:40 - 6:34). Vzhledem k tomu, že německy a francouzsky mluvící země patří mezi hlavní zahraniční investory v ČR (a v interní komunikaci často dávají přednost svému jazyku před angličtinou), je znalost jazyka pro uplatnění na trhu práce zásadní (https://www.cnb.cz/cs/statistika/platby_bilance_stat/publikace_pb/pzi/).

Pokud by někteří žáci skutečně měli problém výuku dalšího cizího jazyka zvládat (např. žáci se specifickými poruchami učení, ale i jiní), **mají jejich rodiče již nyní podle současného RVP (Část C, str. 149) možnost nahradit tento předmět jinou výukou. Rozhodnutí zrušit povinný další cizí jazyk je tedy rozhodnutí politické: současné ministerstvo školství soudí, že další cizí jazyk je pro děti zbytečný, nadstavbový.**

2. MŠMT: „Není dostatek kvalitních učitelů dalšího cizího jazyka, kteří by dokázali žáky motivovat“

Učitelé a odborníci na jazykovou výuku: S tím nelze zcela souhlasit. Kvalita výuky samozřejmě kolísá (podle školy i regionu) a bylo by potřeba způsob výuky dalšího cizího jazyka upravit (zaměřit na kompetence, nepřekračovat požadavky RVP atd.). Ale to se týká i mnoha jiných předmětů. Převedením dalšího cizího jazyka mezi volitelné by navíc pravděpodobně vznikl problém s úvazky učitelů jazyků a hrozilo by, že školu opustí, protože nebudou mít úvazek naplněn. A přitom právě mezi učiteli dalšího cizího jazyka (němčiny, francouzštiny atd.) velmi často nacházíme učitele nadšené pro svůj obor, kteří jsou ochotni se žákům věnovat i nad rámec běžné výuky – zapojují se do platformy eTwinning, organizují zájezdy do daných zemí, soutěže, divadelní představení, výměnné pobyty, ochutnávky gastronomie aj. Právě proto, že **vědí, že musejí o žáky „soutěžit“ s jinými jazyky**, bývají často velmi kreativní, dále se vzdělávají, vedou evropské projekty atd. Své znalosti a dovednosti sdílí nejen s dalšími učiteli jazyků, ale i s učiteli jiných aprobací. Specifika jazykové výuky, která se doplňují i napříč jednotlivými jazyky, tak **obohacují celou školu, a zvyšují tak kvalitu výuky.**

3. MŠMT: „Jazykově nadaní žáci budou mít stále plně ekvivalentní možnost si další cizí jazyk osvojit v (povinně) volitelném předmětu“

Učitelé a odborníci na jazykovou výuku: Výuka povinně volitelného předmětu má dle stávající legislativy jiný status než výuka předmětu povinného: **povinně volitelné předměty se nepočítají do průměru známek na vysvědčení** a obvykle se hodiny posouvají do odpoledních hodin, kdy jsou žáci již unavení a nesoustředění. To může způsobit pokles motivace žáků k učení a celkovou změnu dynamiky hodin. Zvládnutí takové výuky je pak náročné i pro učitele a výsledky mohou být problematické.

4. MŠMT: „Ve výuce cizích jazyků neexistuje návaznost mezi základním a středním vzděláváním“

Učitelé a odborníci na jazykovou výuku: Toto tvrzení je bohužel pravdivé, ale nejedná se o chybu dalšího cizího jazyka – jde o selhání MŠMT a **důsledek nepromyšlené, resp.**

neexistující celkové strategie jazykové politiky. Existují dílčí iniciativy učitelů jazyků, které se snaží tento problém vyřešit, a umožnit tak žákům i rodičům, aby zjistili alespoň návaznost výuky „jejich“ jazyka: tzv. **interaktivní mapa francouzštiny** (www.mapa-francouzstiny.cz) umožňuje zobrazit v jednotlivých regionech nebo v okolí určité obce školy nabízející výuku francouzštiny (ZŠ, SŠ i VŠ). Kromě toho lze na mapě zobrazit např. také firmy, které zaměstnávají a/nebo hledají zaměstnance, kteří mluví francouzsky. O podporu výuky němčiny se starají aktéři spojení v **rakousko-německé kampani Šprechtíme** (<https://www.goethe.de/prj/spt/cs/index.html>), kteří na celonárodní úrovni podporují výuku němčiny a snaží se propojit zaměstnavatele a vzdělavatele.

5. MŠMT: „Na Slovensku další cizí jazyk také přeřadili mezi povinně volitelné předměty“

Učitelé a odborníci na jazykovou výuku: Na Slovensku ztratil další cizí jazyk status povinného předmětu 1.9.2015, a je pouze povinně volitelný (povinná nabídka pro žáky 7.-. 9. tříd). **Dopad této změny se projevil v následujících letech:** ve školním roce 2017/2018 se žádný další cizí jazyk vůbec nevyučoval v 16 % škol (ze souboru škol ve výzkumu *Štátného pedagogického ústavu*). Rok 2019 ukazuje, že si slovenské ministerstvo školství negativní důsledky změny statusu dalšího cizího jazyka uvědomuje, např. od školního roku 2019/2020 byla na Slovensku zrušena povinnost nabízet angličtinu jako první cizí jazyk, a mohou se tak nabízet i jazyky jiné, např. němčina nebo francouzština.

6. MŠMT: „Revize RVP sníží nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožní maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů“

Učitelé a odborníci na jazykovou výuku: Jak ukázal výzkum PAQ Research (<https://bit.ly/3iOVS18>), v České republice školní úspěch žáků silně závisí na socioekonomickém prostředí, ze kterého pocházejí (rodina, region atd.). Tento fakt zdůrazňuje i Česká školní inspekce (horší rodinný původ a málo podnětné prostředí, ve kterém žák vyrůstá, viz <https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Tematicke-zpravy/Tematicka-zprava-%E2%80%93-Spolecne-znaky-vzdelavani-v-usp>). Existuje oprávněná obava, že v **případě zrušení povinného dalšího cizího jazyka na základních školách se tyto nerovnosti ve vzdělávání ještě prohloubí**, a to jak na úrovni žakovských skupin, tak na úrovni regionů. Žáci, kteří budou mít podporu v rodině, se další cizí jazyk učit budou, protože jej pro ně rodiče vyberou; „ti zbylí“ o tuto možnost přijdou. **Jazyková výuka obohacuje všechny žáky, nesmí být určena pouze „jazykově nadaným“.** Určit toto „nadání“ u dětí ve věku 10-12 let je navíc velmi obtížné a nutnost podobné volby zavře dveře dětem, které by mohly své schopnosti a dovednosti v oblasti jazyků objevit později.

Důsledky na úrovni regionů mohou být ještě rozsáhlejší: jak ukázal výše zmíněný výzkum, v socioekonomicky znevýhodněných regionech mají zároveň školy paradoxně k dispozici méně finančních prostředků než školy v regionech „bohatších“, a nemohou tak tato znevýhodnění patřičně kompenzovat. Celková nepříznivá socioekonomická situace regionu ve spojení se socioekonomickými problémy jednotlivých rodin pak způsobí, že **v celých rozsáhlých oblastech naší země se děti ve škole nikdy nesetkají s jiným cizím jazykem než s angličtinou** (pro mnohé obory odborného školství je povinná pouze angličtina). To může působit problémy nejen v příhraničních oblastech, kde bude ještě více chybět pracovní síla ovládající alespoň základy němčiny, ale i v dalších regionech, kde se jazyková nabídka omezí

na povinnou angličtinu. **Výsledek bude monokultura.** A jak víme, monokultury jsou zranitelné, zatímco diverzita přináší zdravou rezilienci.

7. MŠMT: „Další cizí jazyk nebude v budoucnu k ničemu, technologie dostupné v mobilu znalost jazyků nahradí“

Učitelé a odborníci na jazykovou výuku: Na tento argument je poněkud obtížné reagovat, protože ignoruje základní funkci jazyka, kterou je *komunikace*, tj. „proces, jímž lidé předávají informace, ideje, postoje a emoce jiným lidem“ (J.W. Vander Zanden). Překladač v mobilu vám umožní na cestách vyřešit na hotelové recepci záměnu pokoje, ale klíč k dané zemi vám nedá. Navíc takové utilitární vidění cizího jazyka ignoruje skutečnost, že výuka jakéhokoli cizího jazyka není jen předávání faktů a znalostí, ale je **otevřeným oknem do jiného světa**; je **prevencí xenofobie a výchovou k toleranci**; je výchovou k tomu, aby děti chápaly „jiné“ jako příležitost pro obohacení, nikoli jako neznámé nebezpečí. Navíc je rozvíjením myšlenky skutečné evropské vzájemnosti a sounáležitosti. A to žádný překladač nenahradí.

Kontaktní osoby pro média:

Francouzština

PhDr. Tomáš Klinka, Ph.D.

Vedoucí Katedry francouzského jazyka a literatury, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy
Učitel francouzštiny na ZŠ, Praha 13, Mláďí 135
tomas.klinka@pedf.cuni.cz

PhDr. Sylva Nováková, Ph.D.

Předsedkyně Sdružení učitelů francouzštiny (www.suf.cz)
Učitelka francouzštiny na Gymnáziu Mikulášské náměstí 23, Plzeň
s_novakovacz@yahoo.fr

Michal Šafránek

Učitel francouzštiny na Základní škole Mraveniště v Markoušovicích (Velké Svatoňovice)
michal.safranek@domraveniste.cz

Martina Slánská Kalhousová

Učitelka francouzštiny na Obchodní akademii, Střední odborné škole
a Jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky, Hradec Králové
m.slanskakalhousova@seznam.cz

PhDr. Olga Nadvorníková, Ph.D.

Předsedkyně sdružení vysokoškolských učitelů francouzštiny Gallica
(www.gallica.cz, nové stránky <http://gallica.cz.lepus.gcm.cloud/>)
Ústav románských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze
olga.nadvornikova@ff.cuni.cz

Němčina

Mgr. Markéta Urbanová

Předsedkyně Spolku germanistů a učitelů němčiny SGUN (<https://www.sgun.cz/>)
Učitelka němčiny na Gymnáziu Český Krumlov urbanovam@sgun.cz

Petr Tlustý

Ředitel Základní školy Brána jazyků s rozšířenou výukou matematiky a učitel němčiny
Uhelný trh 4, Praha 1

reditel@branajazyku.cz

Mgr. Barbora Korálová

učitelka němčiny na ZŠ Marjánka, Bělohorská 417/52, 162 00 Praha 6 – Břevnov

barbora.koralova@zsmarjanka.cz

Bc. Michaela Fopová Buchbergerová, DiS.

učitelka němčiny na Základní škole Křídlovická, Brno

michaela.buchbergerova@zskridlovicka.cz

Mgr. Petra Moskva

učitelka němčiny na Gymnáziu a Obchodní akademii Orlová

<https://www.goa-orlova.cz/>

petra.moskva@goa-orlova.cz

prof. PhDr. Věra Janíková, Ph.D.

Katedra německého jazyka a literatury, Pedagogická fakulty Masarykovy univerzity v Brně

Členka předsednictva Svazu germanistů v ČR (<http://www.svazgermanistu.cz/>)

janikova@ped.muni.cz

doc. PhDr. Martin Lachout, Ph.D.

Katedra germanistiky Filozofické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, Ústí nad
Labem

martin.lachout@ujep.cz

Ruština

Mgr. Jaroslava Pumprlová

učitelka na Základní škole Laštůvkova, Brno

pumprlova@zslastuvkova.cz

PhDr. Jakub Konečný, Ph.D.

učitel ruštiny na Gymnáziu pod Svatou Horou, Příbram

konecny@gshpb.cz

PhDr. Lenka Rozboudová, Ph.D.

vedoucí katedry rusistiky a lingvodidaktiky

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

lenka.rozboudova@pedf.cuni.cz

doc. PhDr. Mgr. Simona Koryčánková, Ph.D.

vedoucí katedry ruského jazyka a literatury

Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity v Brně

korycankova@ped.muni.cz

Španělština:

Mgr. Lenka Formanová
předsedkyně Asociace učitelů španělštiny (<http://www.aus-ape.cz/>)
učitelka španělštiny, historie a zeměpisu na Gymnáziu Žďár nad Sázavou
lenkaforma@seznam.cz

Angličtina:

RNDr. Jana Jílková, Ph.D.
Předsedkyně Asociace učitelů angličtiny v ČR (<http://www.atecr.com/>)
učitelka angličtiny na SOŠ a SOU řemesel Kutná Hora
jilkova@soskh.cz

Mgr. Renáta Tomášková, Dr.
Předsedkyně České asociace anglistů (<https://www.czase.org/home>)
Katedra anglistiky a amerikanistiky Filozofické fakulty Ostravské univerzity
Renata.Tomaskova@osu.cz

doc. PhDr. Lucie Betáková, M.A., Ph.D.
vedoucí katedry anglistiky
Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity České Budějovice
betakova@pf.jcu.cz

Iniciativu také podpořili:

Česko-německá obchodní a průmyslová komora

<https://tschechien.ahk.de/>

Bernard Bauer, výkonný člen představenstva (husmann@dtihk.cz)

Francouzsko-česká obchodní komora

<https://www.chambre.cz/cs.html>

Michal Macko, ředitel (michal@chambre.cz)